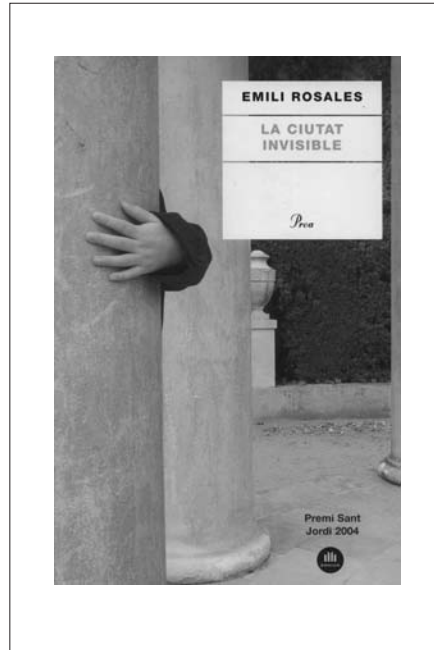

Pels vells camins

«Algunes nits em desperto i aleshores m'assalta la pitjor de les sospites: no pertanyo a ningú ni sóc d'enlloc, el fulgor de les festes i el llamp de les mirades s'extingeixen molt aviat i no hi ha ningú que em recordi o m'espera, de tal manera que potser vindrà un dia que ni jo mateix no em recordi ni m'espera, un dia en què arribi a dubtar del terra que trepitjo, de la meua veu, de la meua mera existència.» Són paraules de l'enginyer i arquitecte Andrea Rosselli, del segle XVIII, nascut a Arezzo, a la Toscana, el dietari del qual resseguim gràcies a la traducció que en fa Emili Rossell, el protagonista ebrenç de *La ciutat invisible*. D'alguna manera, la recerca de la identitat o, més ben dit, d'una identitat, és el tema que recorre transversalment aquesta novel·la que alterna la història de l'arquitecte i la del galerista establert a Barcelona.

Andrea és un jove entusiasta de l'art, deixeble de bons pintors i que rep l'encàrrec, de Carles III, de projectar una futura capital del Regne, semblant a Sant Petersburg. El projecte, que s'enceta segons les previsions, es veu sotmès a certs alts i baixos. Més de dos segles després, els xiquets de la Ràpita encara juguen a les ruïnes d'algunes de les infraestructures que es conserven d'aquell magne assaig de ciutat, la Ciutat Invisible. Per a Emili Rossell, el galerista de Sant Carles establert a Barcelona, narrador de la novel·la, aquell record esdevé, amb els anys, alguna cosa més que un escenari mític d'infantesa: esdevé l'ànima d'ell mateix, despul·lat de tota la borumballa que, amb més o menys fortuna, ha anat acumulant al llarg dels anys.

«M'assec sol sota la porxada, la casa rústica, emblanquinada, al bell mig de la cala menuda, i és com si em despul·lés de tot el que he anat adquirint lluny d'aquí. No hi ha la galeria, ni els viatges, ni els lligams de la feina, no hi ha Barcelona. La primera vegada que vaig descobrir que en pocs minuts em podia desprendre de totes les capes que t'envolten i t'embolcal·len, em vaig esborronar, vaig tenir por de caure en un abisme; com si en uns instants em poguessin arrabassar tot el que havia après en anys d'esforços, el que signifiqués per als altres i el que t'acaba donant una imatge de tu mateix.» La narració d'Emili es va alternant, al llarg de la novel·la, amb

el dietari d'Andrea, el *Memorial de la ciutat invisible*, que desvetlla camins comuns entre tots dos protagonistes, amants de l'art i corpresos pel gran amor humà de la seua vida. El lector, però, haurà d'esperar capítol a capítol les noves pistes que uneixen Emili i Andrea. Rosales ha reeixit a l'hora de dosificar la informació, de crear expectació i de no defraudar el lector entusiasta que ha de signar, des del principi, el pacte de la ficció sense preguntes de simple xafarderia. Ha de jugar al joc que ens presenta l'autor i que, no debades, va obtenir el premi Sant Jordi 2004.

Feia temps que no ens trobàvem davant d'un llibre així, que sap casar l'amor per l'art, per la bellesa, pel coneixement, amb la mestria a l'hora d'elaborar una trama, i amb la bona prosa. Emili Rosales no estalvia detalls, sempre que l'entrevisten als mitjans, de

donar pinzellades sobre la raó del seu èxit: ha cercat una veu diferenciada. En uns temps d'identificació entre totes les cultures i d'intents, per part d'un determinat sector de la intel·lectualitat universal (el dels «ciutadans del món», ja els coneixeu), Rosales tria el camí dels orígens, de la diferència. Diu l'autor que forma part d'una generació que, o bé han renunciat als seus somnis, o bé, tot perseguint-los, s'han hagut de desarrelar. Ho diu l'autor, a les entrevistes, i ho diu el seu narrador, amb el relat que tenim a les mans.

La història d'Andrea, a més, i de les intrigues que envoltaven els seguicis reials i el món de l'art i del mecenatge, forneix *La ciutat invisible* de tots els elements amb què s'envernissen les bones històries. Amb l'enginyer, recorrem algunes ciutats del segle XVIII (Nàpols, Madrid, Sant Petersburg), els seus ambients aristocràtics i artístics, els seus jocs d'aliances i de fidelitats trenades a força de desenganys. Al capdavall, però, el recorregut de tots dos protagonistes els unirà en una mateixa angoixa, la de la ubicació al món, la de la identitat. El paisatge és, en aquest sentit, creador d'identitats, més que simple pòster d'imatges. Actua com a testimoni greu del temps. Emili Rosales té una visió molt especial dels objectes, que entren a formar part també de tot aquest univers paisatgístic: «Si ens aturéssim a la penombra de les escales que transitem amb freqüència —el ferro fred de la barana, el pom com una pinya blanca— ens podríem veure a nosaltres mateixos anant i venint a través del temps, sucumbint a les nits o abraçant la clor de la plenitud, estimbant-nos o ascendint; ataüllaríem allò que no té remei no només quan els fets ja pesen i són història sinó també abans de perpetrar-los, quan sembla que res no ens hi obliga i som lliures. Per això ningú no s'atura mai al vertigen fosc de les escales».

La novel·la de lladres i serenos, la història d'amor perdurable i el relat de les grans passions humanes (la ira, l'ambició, l'amistat, etc.), tot té cabuda en aquest esplèndid volum d'Emili Rosales que pren la mida que li volgüem donar cadascú de nosaltres, i segons l'estil arquitectònic de la nostra particular i mítica Ciutat Invisible.

Emili Rosales
La ciutat invisible
Proa, Barcelona, 2005
268 pàgs.

Maite Insa